

og Bertel Dahlgaards skildring af Kanslergadeforliget, må selvsagt underkastes en almindelig kildekritisk prøvelse. Netop en lille bemærkning i Bordings afsnit viser, hvor let der løber fejlhuskninger med ind i en erindringskildring. Bording omtaler Staunings tale i Bov, hvor Stauning havde sagt noget om, at hvis landmænd måtte gå fra deres gårde, stod andre parat til at overtage dem. Bording henlægger talen til tiden omkring 1931, mens den blev holdt i 1926. Hovedpunktet i talen er ikke helt korrekt gengivet; det er mindre vigtigt, men ret afgørende er det, at talen blev holdt i Staunings første statsministerperiode. Baggrunden er Cornelius Petersen bevægelsen i Nordslesvig. I den anden statsministerperiode kunne man næppe tænke sig, at han ville tale sådan om kriserammede landbrugere, dertil ramte landbrugskrisen i 1931 alt for hårdt og dybt. Bording lægger ikke skjul på, at han ikke anså talen for at være nogen klog tale; deri har han utvivlsomt ret. Imidlertid må man beklage, at denne episode slet ikke er fundet værd at omtale i I. P. Niensens afsnit om Stauning og Sønderjylland. Den vakte dengang stor opsigt og foranledigede selvstyremanden Cornelius Petersen til at karakterisere Stauning som røverkaptajn, en idé, årets vittighedstegnere med begejstring optog (jfr. dette hæftes side 165).

De bøger, der er fremkommet i Westermanns serie om kendte mænd, skildrede af deres venner, er af meget stor værdi ved at give indtryk af atmosfæren om en mand, noget af det, der kan være så vanskeligt at få indtryk af for en senere tids historikere. Den foreliggende bog er en god bog, men trods titlen er det ikke »Bogen om Stauning«; den giver imidlertid værdifuldt stof til den, der engang skal skrive »Bogen om Stauning«.

Troels Fink.

Victor Elberling: Rigsdagens medlemmer gennem 100 år. Bd. IIII. 1950. (Schultz).

Den nu forhenværende rigsdagsbibliotekar Victor Elberling har med det foreliggende bind afsluttet sit betydelige biografiske opslagsværk om rigsdagens medlemmer (de to foregående er omtalt i »Jyske Samlinger«, Ny række, I, s. 133 f.). 3. bind omfatter de rigsdagsmedlemmer, der havde sæde i rigsdagen i tiden fra 1918 til 31. august 1950, men udfylder ikke i samme grad et hul i vor litteratur som de to foregående bind. Hovedparten af rigsdagsmedlemmerne efter 1918 er omtalt omtrent lige så fyldigt i andre opslagsværker, først og fremmest »Den blå bog«, ganske vist uden billeder som her. Der er dog en del, som ikke er optaget i andre værker, således at bindet for disses vedkommende er af betydning, ligesom det er bekvemt for den interesserede at have biografierne samlede på eet sted. Medens 3. bind i de første årtier næppe vil blive benyttet så flittigt af faghistorikeren og den historisk interesserede, vil det til gengæld oftere blive rådspurgt af den politisk interesserede og vil her tilfredsstille hans krav i samme grad, som de foregående bind vil tilfredsstille sine benyttere.

Vagn Dybdahl.

Hartvig Frisch. Hans Personlighed og Gerning. Redigeret af Hans Hedtoft og M. K. Nørgaard. (Fremad. 1950).

Omtrent samtidig med Bogen om Stauning er der kommet en bog om Hartvig Frisch, opbygget efter samme mønster med talrige spredte bidrag af personer, der har stået ham menneskeligt eller politisk nær. Bogen giver et rigt varieret billede af Hartvig Frisch, der var åben, vennesæl og alsidig, hvor Stauning var lukket, vennekarg og enstregen. Et træk er fælles, deres rent ud fan-

tastiske arbejdsevne og vitalitet. En dag travlt optaget af arbejde, aftenen af møder eller sammenkomster, få timers søvn og alligevel vel oplagt igang den næste morgen tidligt. Det er utroligt, hvad Hartvig Frisch har kunnet overkomme.

Hans indsats som skolemand, historiker, klassisk filolog og politiker bliver alsidigt belyst; måske er den politiske gerning mindst kommet til sin ret. Hans ministergerning var kun kortvarig, og hans indsats inden for sit parti er det vel for tidligt at gå i enkeltheder med. Men det, der frem for alt giver bogen værdi, er billedet af hans personlighed, man får gennem skildringen af hans barndoms bedrifter i skovene ved Hillerød og gennem fortællingen om hans studenterår levende indtryk af de træk i hans personlighed, som han senere udviklede i sit forfatterskab og sit politiske arbejde. Det afsnit, hans kone har skrevet, er menneskeligt dybt gribende.

Bogen indeholder naturligt nok ikke så mange oplysninger som bogen om Stauning, men som menneskelige dokumenter står de to værker på samme højde.

Troels Fink.

Peter Skautrup: Bondesind. 1950. (Universitetsforlaget).

Peter Skautrup har i bogform udgivet sit foredrag om bondesind og ledsaget det med fyldig litteraturfortegnelse. Bogen indledes med en række kloge bemærkninger om det, bogen — eller rettere foredraget — har sat som sit mål; nemlig at skildre hele en befolkningsklasses karakter og sindelag. Skautrup er fuldt vel klar over de vanskeligheder, som er forbundet med en sådan opgave, men mener alligevel, at det er muligt at fæstne visse fremherskende træk, som i almindelighed kendetegner den danske bonde. Bogen konkluderer ikke i en samlet karakteristik, men fremdrager med megen lune og fin fortællerkunst elementer, han finder typiske for bonden, særlig som han kendte den vestjyske bonde i sin barndom. Det lille skrift — illustreret med vignetter af Harald Skautrup — vil tiltale den, der føler sig knyttet til bonden, og har de bedste betingelser for at blive klassisk, således at det ikke blot kommer i skolens læsebøger, men også i årenes løb glider ind i flere oplag — jåw, den ær e't hiel tåvle.

Vagn Dybdahl.

T. Tobiassen Kragelund og Niels Holbak: Potter og Kar. (Gyldendal. 1950).

Mens tilvirkningen af jydepotter er karakteristisk for Vestjylland, hvor egnen ved Varde var det vigtigste produktionssted, har fremstillingen af de rødbrændte og glaserede varer kun været lidt kendt på denne kant. Det vides dog, at pottemager Søren Thomsen i Guldager sogn (Skast herred) i 1786 fik bevilling til at sælge sine varer på de lokale markeder, og at der i 1830 blev givet en almindelig tilladelse til erhvervet for Ribe stift. Nu har T. Tobiassen Kragelund offentliggjort en indgående beretning om Søren Thomsen og hans efterfølgere, der yderligere har fået værdi ved en skildring af arbejdets teknik, ligesom det er lykkedes ham at fremdrage gode oplysninger om et hidtil ukendt pottemagerværksted i Galtho i Tistrup sogn (Ø. Horne herred), der blev nedlagt 1908. Til disse skildringer har forfatteren føjet nogle lige så værdifulde oplysninger om de vestjyske bødkere og deres håndværk. Der er her fremlagt materiale af en værdi, man sjældent finder i hjemstavsskildringer.

Den sidste fjerdedel af bogen indeholder en række skildringer i skønlitterær og lyrisk form af Niels Holbak. De falder helt uden for en historisk vurdering og kunne være udeladt.

Helge Sjøgaard.